

A budai vár kapui a török hódoltság idején

Littke Aurél írásaiból

A felsővárosból három nagyobb kapu és több kisebb lejáró vezetett a külvárosokba. A nyugati oldalon, Kászim pasa rondellájánál volt az *Ova* (síkság) kapu, amelyet a török uralom előtt *zsidó* kapunak, később pedig *fehértvári* kapunak neveztek. Zenarolla szerint régen *lengyel* kapu, a török időkben pedig *újkapu* nevet viselt. Ez hármás vaskapu volt, amely kanyargós úttal vezetett le a hátsó külvárosba. A kapu őrzete a kapukulik (zsoldosok) két századjára volt bízva (1686-ban). Az északi oldalon a

Bécsi-kapu vezetett a nagy külvárosba. Ez a régi *Szombat*-kapu. Budavár környékének 1686-i térképe ezt a kaput a *bég kapujának* nevezi, Juvigny térképe pedig, amelyet Zieglauer tett közzé, *Esztergomi* kapunak nevezte. Bécsi-kapu és környékének védelmét az 1686-i ostrom alkalmával maga az ősz Abdi pasa vezette és itt a Bécsi-kapu közelében, az ú. n. Zsidó-téren vívták hű janicsárijai, akik tömör bástyát képeztek körülötte, a végső elkeseredett küzdelmet, míg egy golyó földre nem terítette a hős pasát. Többszörös erős vaskapu volt. A kapuk közeit boltívek fedték; júliusban hüselő helynek használták. A boltzatokon

láncokon járó vasrácsozatok függtek, amelyeknek aljára alabárdok és dárdák voltak erősítve. Ostrom alkalmával, ha az ellenség be akart hatolni a kapun, a vasrácsozatokat lebocsátották és elzárták az utat. A kapuk között különböző fegyverek, vas-mélvértek, rostélysipkák, sisakok, fejtvédők, dárdák, puskák függtek a falon.

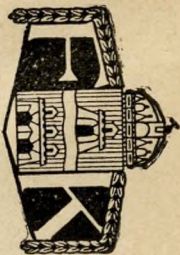
A keleti oldalon, a Duna felé nyílt a Szeráj-kapu a pasa palotájának közelében. Budavár 1686-i török térképe ezt a kaput *Szu* (vízi)-kapunak nevezi. A török uralom előtt ezt a kaput Szent János-kapunak nevezték, 1858 óta Ferenc József-kapu nevet visel. Neveztek a törökök Sztambul-kapunak is. Zenarolla egyszerűen Duna-kapunak mondja, Juvigny térképe pedig Pesti-kapunak. Ez a kettős erős vaskapu észak felé nyílt. Különösen a tanácsbeli férfiak használták, akik ezen a kapun mentek a pasa palotájába. Egyébként is nagy forgalma volt ennek a kapunak.

A Szeráj-kapun kívül még két kisebb lejáró vezetett a nagy külvárosba, másként vízi városba. Az egyik a Káfoszli vagy Ogrun-kapu, amelyet rendszeren kis-kapunak, a régi jezsuita-lépcső helyén állott Török-

apuvál azonosnak neveznek a források. Ez kis, szűk kapu meredek kőlépcsőn vezetett a nagy külvárosba. Kocsi és ló nem is árhatott ezen a kapun, amelyet csak a gyalogjárók használtak. A másik a Topkháne-kapu, amely a mai gőzsikló közelében vezetett a belső és középső vár közt fekvő Topkháne-térre. Ez is északra nyíló kisebb kapu volt, amely kőlépcsőn vezetett a külvárosba, úgy hogy kocsi egyáltalán nem és a ló is csak nehezen járhatott rajta.

Ezenkívül Evlia még egy kisebb kaput, a Hízarpecse vagyis kirohanási kaput említ, amelyről azt mondja, hogy a Topkháne-tér kapujához közel a jobboldalon van és keletre néző kapu. Salamon Ferenc Budavárának a bécsi titkos levéltár eredetije nyomán készített 1687-iki térrajzán a kirohanási kaput a jezsuita lépcső helyére teszi. Itt azonban ez a kapu Evlia topografiai meghatározása szerint nem lehetett

Közp. nyomat. XX. cs. 23. sz.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: <i>Littke Aurél</i>		Cím: <i>A budai vár kapui a török hódoltság idején</i>	
Forrás: <i>Budai Napló</i>		1931. X. 17.	
(Hely)		(Idő)	
(Köt. v. füz.)		(Oldal)	
Tárgy	425. 082.4		
Hely			
Idő	.16.		
Személy			
Osztalványozás			